

Ferðalag banana frá býli til borðs

Aldurstig: Unglingastig og framhaldskóli (hægt að aðlaga fyrir mismunandi aldurshópa).

Þetta verkefni miðar að því að auka skilning nemenda á sögulegu, menningarlegu, umhverfislegu og efnahagslegu ferðalagi banana frá býli til borðs. Nemendur kanna lífsferil banana, viðskiptasögu og umhverfisáhrif og fá þannig innsýn í alþjóðaviðskipti, sjálfbæran landbúnað og kolefnisfótspor matvæla.

Stuðningsefni í myndbandsformi:

Banar: Hluti 1, 2 og 3.

Meginspurning:

Hvernig sýnir ferðalag banana frá býli til borðs tengslin á milli sögu, viðskipta, umhverfis og sjálfbærni og hvaða aðgerða getum við gripið til svo draga megi úr kolefnisfótspori bananans?

Yfirlit verkefnisins:

Nemendur kanna uppruna, ræktun, flutning og umhverfisáhrif banana og rekja leið þeirra frá fornum hitabeltissvæðum til stórmarkaða um allan heim. Með þessu verkefni geta þeir lært um sögulega þróun banana, nútíma ræktunaraðferðir, alþjóðleg viðskipti og kolefnisfótspor í öllu ferlinu.

Námsmarkmið:

- **Saga og menning:** Skilja uppruna og útbreiðslu banana, rekja ferðalag þeirra frá Suðaustur-Asíu til vinsælda um allan heim.
- **Náttúrufræði og sjálfbærni:** Kanna ólík stig bananaframleiðslu, flutninga og geymslu og skoða umhverfisáhrif á hverju stigi.
- **Hagfræði:** Læra hvernig viðskipti með banana hafa áhrif á hagkerfi, sérstaklega á hitabeltissvæðum, og hlut neytendavals í sjálfbærni.
- **Landafræði og umhverfi:** Kortleggja ferðalag banana og skoða áhrif loftslags, jarðvegs og vistkerfa á ræktun þeirra.

Lykilspurningar til umhugsunar:

1. Hvernig dreifðust bananar frá Suðaustur-Asíu til annarra heimsálfa og hvaða hlutverki gegndu fornar viðskiptaleiðir í því?
2. Hvaða ræktunaraðferðir eru notaðar í bananaræktun og hvernig hafa þær áhrif á umhverfið?
3. Hvernig eru núverandi viðskipti með banana byggð upp og hver eru efnahagsleg og samfélagsleg áhrif þeirra?
4. Hver er kolefnislosun banana frá býli til borðs og hvernig er hægt að draga úr henni?

Dæmi um möguleg verkefni :

1. **Rannsóknir og sögugerð (Saga og menning):**
 - Nemendur geta gert tímalínu sem rekur sögulega ferð banana frá uppruna þeirra í Suðaustur-Asíu til útbreiðslu á alþjóðavísu .
 - Nemendur geta kynnt niðurstöður sínar á skapandi hátt, til dæmis með sögu eða stuttu myndbandi sem sýnir hlutverk banana í mismunandi menningarheimum.

2. Greining umhverfisáhrifa (Náttúrufræði og sjálfbærni):

- Nemendur geta greint kolefnisfótspor á hverju stigi lífsferils banana, frá ræktun til flutnings og geymslu og borið saman losun frá mismunandi ræktunar- og flutningsaðferðum.
- Nemendur geta útfært sjálfbærar aðferðir til að minnka kolefnisfótspor banana eins og að draga úr sóun eða velja vistvæna flutninga.

3. Rannsókn á alþjóðaviðskiptum (Hagfræði og landafræði):

- Nemendur geta rannsakað alþjóðlegar viðskiptaleiðir banana og fundið helstu útflutnings- og innflutningslönd. Þeir geta búið til kort sem sýnir ferðalag banana frá helstu framleiðendum til stórmarkaða um allan heim.
- Nemendur geta rætt hvernig viðskipti með banana hafa áhrif á hitabeltissvæði og þær áskoranir sem fylgja því að viðhalda sanngjörnum viðskiptaháttum og tryggja umhverfisvæna sjálfbærni.

4. Loftslag og ræktun (Landafræði og umhverfi):

- Nemendur geta rannsakað hvernig loftslag og jarðvegur hafa áhrif á ræktun banana og einstaka umhverfiskilyrði fyrir bananarækt.
- Þeir geta borið saman hefðbundnar og vistvænar ræktunaraðferðir og kannað hvernig lífræn ræktun getur dregið úr umhverfisáhrifum.

5. Neytendaval og kolefnisfótspor:

- Nemendur geta kannað neytendahegðun sem hefur áhrif á sjálfbærni eins og að draga úr sóun, jarðgera bananahýði og velja banana sem eru vottaðir sem vörur framleiddar með sanngjörnum viðskiptaháttum.
- Þeir geta búið til „leiðbeiningar um sjálfbæra banana“ með ráðum um vistvænar ákvarðanir þegar kemur að kaupum, geymslu og neyslu á banana.

Lokaafurð verkefnisins:

Nemendur geta kynnt niðurstöður sínar með:

- Tímalínu um sögu banana sem rekur alþjóðlegt ferðalag þeirra.
- Kortum og myndum sem sýna viðskiptaleiðir banana og umhverfisáhrif flutninga.
- Skapandi frásögn eða miðlum sem sýnir ferðalagið frá býli til borðs.
- „Leiðbeiningar um sjálfbæra banana“ með hagnýtum ráðum um að draga úr kolefnisfótspori banana.

Matsviðmið:

- **Rannsóknir og leitarnám:** Dýpt rannsóknar á sögu banana, viðskiptum og umhverfisáhrifum.
- **Sköpun og miðlun:** Hæfni til að kynna niðurstöður á skapandi hátt með tímalínum, kortum og sögugerð.
- **Gagnrýnin hugsun:** Þátttaka í umræðum og hugleiðingum um jafnvægi á milli efnahagslegs ávinnings og sjálfbærni í bananaframleiðslu.

Ráð til kennara um framkvæmd verkefnisins:

- **Nota staðbundið samhengi:** Hvetjið nemendur til að gera samanburð á viðskiptum með banana og staðbundinnar framleiðslu á landbúnaðarafurðum til að dýpka skilning.
- **Samþætting námsgreina:** Notið verkefnið til að tengja saman sögu, náttúrufræði, landafræði og hagfræði.
- **Hvetja til sjálfbærra ákvarðana:** Umræður um áhrif neytendavals á kolefnisfótspor, hvetjið nemendur til að íhuga smærri skref í átt að sjálfbærni.